

Handläggare
Veronica Wolgast Karlberg
Telefon: 08-508 25 081**Till**
Socialnämnden
2015-02-17

Utökade insatser för fattiga EU-medborgare i Stockholm

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden beviljar Ny Gemenskap totalt 1 100 000 kr för verksamheterna Kafé Söder och Kafé Norrmalm under perioden 2015-01-01 till 2015-12-31.
2. Socialnämnden godkänner redovisning av arbetet med utökat antal Vinternattsplatser samt evakueringslokalen som har öppnats vid särskilt kalla nätter.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Gillis Hammar
FörvaltningschefDenise Melin
Avdelningschef

Sammanfattning

Under Kommunstyrelsens sammanträde den 28 januari 2015 behandlades ärendet *Fattiga EU-medborgare i Stockholm* (dnr 156-139/2015). Kommunstyrelsen beslutar därmed om 16 åtgärds punkter, bland annat uppmanas socialnämnden att utöka antalet platser på Vinternatt till totalt 130 och utöka stödet till dagverksamheter drivna av ideella organisationer. Socialnämnden uppmanas även att ta fram en evakueringslokal som kan öppnas vid behov av nattvila för personer som avhysts från boplatser eller vid särskilt kalla nätter. I detta ärende kommer en redovisning av arbetet med utökat antal Vinternattsplatser samt evakueringslokalen som har öppnats vid särskilt kalla nätter. Det återremitterade ärendet *Ansökan om projektbidrag för Kafé Söder och Kafé Norrmalm*, (dnr 10.1-437/2014) behandlas också, utifrån Kommunstyrelsens uppmaning att utöka stödet till dagverksamheter. Ny Gemenskaps kaféverksamheter föreslås beviljas 1 100 000 kronor för 2015. Arbetet med att utöka Vinternattsplatser pågår, hyreskontrakt finns och diskussion om drift av verksamhet förs med Filadelfiakyrkan. Lärdomar och tankar framåt finns avseende extra platser vid särskilt kalla nätter, vilka socialförvaltningen arbetar vidare med.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Ärendet är behandlat i förvaltningsgrupp (FG) 2015-02-11.

Socialnämndens bidragsgivning styrs av ”Riktlinjer för bidrag till ideella föreningar” beslutade av socialnämnden 2013-03-26 (dnr 3.1-103/2013). Förvaltningen bereder ansökningarna enligt riktlinjerna och organisations- och föreningsutskottet fattar beslut om eventuellt beviljande. Enligt riktlinjerna ska ansökan avse verksamhet för stockholmarna, i Stockholm. Den nu aktuella ansökan avser verksamhet både för stockholmarna och fattiga EU-medborgare och ryms därmed inte inom riktlinjerna. Ärendet lämnas därför för beslutsfattande i socialnämnden istället för i organisations- och föreningsutskottet.

Bakgrund

Under Kommunstyrelsens sammanträde den 28 januari 2015 behandlades ärendet *Fattiga EU-medborgare i Stockholm* (dnr 156-139/2015). I ärendet framkom bland annat att antalet fattiga EU-medborgare som vistas i Stockholms stad har fördubblats sedan ett år tillbaka. Sedan 2012 har staden kontinuerligt ökat insatserna som görs för målgruppen men ytterligare insatser krävs. Kommunstyrelsen beslutar därmed om 16 åtgärds punkter, bland annat uppmanas socialnämnden att utöka antalet platser på Vinternatt till totalt 130, socialnämnden uppmanas att under 2015 ge Stadsmissionens verksamhet Crossroads fortsatt stöd, socialnämnden uppmanas utöka stödet till dagverksamheter drivna av ideella organisationer. Socialnämnden uppmanas även att ta fram en evakueringslokal som kan öppnas vid behov av nattvila för personer som avhysts från boplatser eller vid särskilt kalla nätter.

I detta ärende, *Utökade insatser för fattiga EU-medborgare i Stockholm*, kommer en redovisning av arbetet med utökat antal Vinternattsplatser samt evakueringslokalen som har öppnats vid särskilt kalla nätter. Det återremitterade ärendet *Ansökan om projektbidrag för Kafé Söder och Kafé Norrmalm*, (dnr 10.1-437/2014) kommer även att behandlas här, utifrån Kommunstyrelsens uppmaning att utöka stöder till dagverksamheter drivna av ideella organisationer.

Ärendet

Ansökan om projektbidrag för Kafé Söder och Kafé Norrmalm Föreningen Ny Gemenskap (organisationsnummer 802006-1019) har ansökt om totalt 1 100 000 kr i projektbidrag för perioden 2015-01-01 till 2015-12-31 för att driva verksamheterna Kafé Söder och

Kafé Norrmalm. Verksamheterna vänder sig till hemlösa som har ett missbruk och/eller är psykiskt funktionsnedsatta samt andra utsatta personer. Många har en problematik som bottnar i missbruk, andra är långtidsbostadslösa, pensionärer, EU-medborgare med flera. Kontakten med socialtjänsten är för de flesta av dessa människor instabil och ibland dålig eller obefintlig. Genomsnittlig ålder är 45-50 år. Andelen kvinnor som besöker verksamheterna är cirka en fjärdedel.

Kaféerna drivs tillsammans med Svenska kyrkans församlingar på Södermalm och Norrmalm. Föreningen Ny Gemenskap är huvudman för verksamheterna. Kaféverksamheterna ska som hittills vara öppen förmiddagar måndag-fredag och, förutsatt ökat ekonomiskt stöd, utöka med sommaröppet från 15 juni till 15 augusti. Kaféerna ska vara en miljö som tillgodoser grundläggande behov av mänsklig värme och gemenskap samt basbehov i form av en förstärkt frukost. Besökarna ska erbjudas diakonalt stöd genom personal från medverkande församlingar. De ska kunna ha samtal om sin situation, få stöd till förändring och kunna länkas vidare till annan verksamhet inom socialtjänst, vård eller andra kurativa insatser samt till församlingarnas olika aktiviteter. Varje dag ska det dessutom finnas ett kulturinslag. Verksamheterna besöks av cirka 110 personer dagligen. Under november har antalet besökare ökat till cirka 130 per dag. Lokalerna är även distributionsställe för Situation Stockholm.

Både Kafé Söder och Kafé Norrmalm drivs av varsin projektledare som samordnar arbetet mellan de deltagande församlingarna, rekryterar och handleder volontärer samt ansvarar för den dagliga verksamheten. Kafé Söder har sin verksamhet i Söderhöjdskyrkan på Blecktornsgränd. Lokalen upplåts utan kostnad till föreningen men kyrkan ersätts för driftkostnader som sophämtning, el och städ. Kafé Norrmalm finns i Korskyrkans lokaler på Birger Jarlsgatan. Även denna lokal upplåts utan kostnad till föreningen. Båda lokalerna är på cirka 80 kvm. Lokalerna är tillgängliga för rullstolsburna.

En av projektledarna som håller i kaféverksamheterna är också den samordnare som på 50 % finansieras av socialförvaltningen för att fånga upp och tillvarata initiativ från den ideella sektorn som kan och vill bidra när det gäller fattiga EU-medborgare. Samordnarens uppgift är att tillsammans med socialförvaltningen, hjälporganisationer och församlingar leda arbetet med att försöka hitta nya lösningar kring tillfälliga boenden och annat stöd för nödställda EU-medborgare. Beslut om detta fattades på

socialnämndens sammanträde i november i ärendet *Vinternatt 2 – extra insatser avseende fattiga EU-medborgare* (Dnr 3.3-542/2014).

Samordnaren arbetar med att stötta kyrkor som vill öppna upp sina lokaler för att ge tillfällig nattvila till nödställda EU-medborgare. Många kyrkor har anmält intresse att vara med och bidra med akuta övernattningsmöjligheter och Röda korset samordnar volontärer. Föreningen HEM är delaktiga i volontärbetet. Flera kyrkor har även haft övernattningar och det har fungerat väl. För att kyrkorna ska få prova denna typ av verksamhet i ett uppstartsskede har samordnaren erbjudit fattiga EU-medborgare som kommit till kaféerna möjlighet att sova inomhus en natt. Det har varit olika familjer som har varit i behov av att få komma in i värmen och få nattvila. På så sätt har kaféverksamheterna använts som rekryteringsbas för Vinternatt 2. I framtiden kommer även andra sätt vara möjliga när det gäller vilka som kan söka sig till kyrkornas övernattningsmöjligheter, men till en början finns behov av en mer kontrollerad form av rekrytering.

Kaféverksamheterna fyller en viktig funktion inom Vinternatt 2, både när det gäller rekrytering av nattgäster men även förmedling av logistik, erfarenhet och arbetsmetoder för att kunna stötta de nya alternativen inom kyrkorna.

Arbetet med utökat antal Vinternattsplatser

De ordinarie Vinternattsplatser som är öppna varje natt perioden 1 november till 30 april har under vintern 2014/2015 ökat från 64 till cirka 90-95 platser. Planering sker för att under säsongen öppna ytterligare platser så att antalet totalt blir 130. Detta blir en fördubbling jämfört med föregående vintersäsong. Betonas kan att dessa platser är öppna varje natt, och att de är öppna oavsett temperatur.

Socialförvaltningen har tecknat ett avtal med fastighetsägaren Brostaden avseende att hyra en lokal på Slakthusgatan 22 där ny Vinternattsverksamhet planeras. Diskussioner kring hur verksamheten ska se ut förs med Filadelfiakyrkan som har visat intresse att driva den. Bygglovsansökan är inlämnad och ombyggnationer för att säkerställa brandskydd är på gång. En vattenskada i taket håller på att åtgärdas. Förhoppningsvis kan lokalen flyttas in i under slutet av februari, och verksamheten sakta komma igång efter det. Eventuellt flyttar Filadelfia sina 16 platser från Rörstrandsgatan dit, för att snabbare få personal och verksamhet på plats. Detta kommer inte påverka antalet 130.

Socialförvaltningen kommer att återkomma till nämnden med ett ärende kring driften av den verksamheten.

Evakueringslokal vid särskilt kalla nätter

Utifrån det ökande antalet fattiga EU-medborgare som förväntades vistas på Stockholms gator under vintern 2014/2015 föreslog socialförvaltningen i ärendet *Vinternatt 2 – extra insatser avseende fattiga EU-medborgare* (Dnr 3.3-542/2014) till Socialnämnden i november att en evakueringslokal skulle utredas och öppnas vid särskilt kalla nätter. Detta för att undvika nödsituationer.

En lokal i Vårberg hyrdes och gjordes i ordning för att kunna ta emot cirka 50 personer under nattetid vid särskilt kalla nätter. Då hela verksamheten inte hann iordningställas före det första kalla dygnet, 2014-12-25, kontaktades Stockholms stad vanliga samarbetspartners inom den ideella sektorn med frågan på vilket sätt de kunde bidra under jul- och nyårshelgen. Ett mycket gott samarbete planerades inför helgernas början, med möjlighet till över 140 extra platser.

Utgångspunkten för att öppna extra platser är socialtjänstens yttersta ansvar. Vid särskilt kallt väder uppstår lätt en nödsituation och för att bistå vid den så öppnas evakueringsplatser. Detta anger en inriktning på när extra platser skulle öppnas. Frågan om vilken temperatur då det var lämpligt att öppna en sådan verksamhet ställdes till ett par olika myndigheter. Det fanns inget svar på den frågan på ett generellt plan. I Oslo används minus 10 för samma typ av verksamhet, och minus 10 användes föregående säsonger av Vinternatt för att öppna upp extra platser. För att ha ett riktmärke för när evakueringslokalen ska öppnas och de ideella organisationernas verksamheter startas används minus 7 grader.

Akut evakuering med extra platser på grund av särskilt kalla nätter har skett vid åtta tillfällen. Utöver de som fyllt de ordinarie Vinternattsplatserna så har mellan 25 och 150 personer kommit in för att vila och värma sig dessa nätter. Lokalen i Vårberg har varit öppen vid tre tillfällen och då tagit emot mellan 3-19 personer. Parallellt har en av tre kyrkor varit öppen, och tagit emot mellan 48-87 personer. Det finns ett samarbete med Filadelfiakyrkan, Korskyrkan och Immanuelskyrkan där överenskommelsen är att någon av dessa tre kyrkor alltid öppnar upp då lokalen i Vårberg öppnas.

Erfarenheterna från frivilliga sektorn och socialförvaltningen gällande de nätter som extra platser funnits är i det stora hela positiva, men med möjligheter till förbättringar. Det låg en styrka i att alla kunde vara så flexibla och på kort tid hitta lösningar som fungerade väl. Det är lättast att fylla kyrkolokalerna i city, där också många människor har sina sovplatser. Det har behövts skjuts för att de ska söka sig till annan lokal, trots tolk, kartor och andra sätt att informera. Det framkom även att det inte var självklart att personerna som sov utomhus ville ge upp sin sovplats för en eller ett par natters vila inomhus. Lärdomar drogs från frivilligsidan om till exempel hur många besökare det gick att ta emot samma kväll och svårigheter med att till exempel erbjuda duschmöjligheter. Att arbeta som socialarbetare i Stockholm 2015 är en utmaning, det är nya målgrupper och arbetet håller på att hitta sin form då det på många sätt är nytt läge. Som med mycket som är nytt så kan det upplevas som svårt att få allt att komma på plats. Det som varit mest komplicerat under de nätter som akuta platser funnits har varit informationsflödet och aspekter inom det. Det gäller både om när det öppnar extra platser och var dessa platser finns.

Följande lärdomar och tankar framåt samlades:

- I det stora hela bedömer de som varit inblandade att mycket nytt har ordnats under kort tid, med gott resultat.
- Trots att det var svårt med informationsflödet har mellan 120 -250 personer per natt fått vistas inomhus de nätter som varit som kallast, inklusive de cirka 95 platser som redan finns inom Vinternatt 1 och 2.
- *Hur information ska spridas på bästa sätt bör arbetas vidare med.* Förslag finns på skriftligt material på olika språk som kan delas ut de dagar det är särskilt kallt.
- En fördel med att ha en temperatur som riktvärde från SMHI Stockholm är att alla kan följa detta på egen hand och förbereda sig för öppnande, exempelvis uppsökare, verksamheter och kyrkor.
- Det här är en annan typ av verksamhet än vanliga Vinternatt, vilket är viktigt att komma ihåg. Det är till exempel svårt att erbjuda så många som 50-70 stycken möjlighet att duscha.
- Trots att avståndet mellan till exempel Sveavägen och Hornsgatan inte är särskilt långt har det varit svårt att motivera personer att överge sin sovplats och ta sin packning för att flytta sig för en kortare period. Det finns funderingar kring om personerna behöver *skjutas*. Det finns även ett förslag från Röda korset att ha en grupp *volontärer som lotsar* till lokal i Vårberg för att lära personer att ta sig dit på egen hand.

- Det kan ta tid för nya verksamheter och nya rutiner att bli kända och det måste få ta lite tid.
- Om inte EU-teamet arbetar behöver ordinarie uppsökarenhet ha med tolk.
- Information om öppnande bör komma så tidigt som möjligt, allra senast klockan 12.00 den dag det gäller.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I det återremitterade ärendet från Organisations- och föreningsutskottet framkommer att Ny Gemenskaps kaféverksamhet är viktig och det finns ett behov av att utöka den här typen av dagverksamhet. Kvaliteten är god och kaféerna är välbesökta. Det anses att behovet av dagverksamhet finns även under sommarmånaderna och att det är angeläget att Ny Gemenskaps kaféer får tillräckligt med resurser för att finnas både på Södermalm och på Norrmalm. Socialförvaltningen anser att kaféverksamheterna med sitt nya uppdrag inom Vinternatt 2 fyller en viktig funktion i skapandet av nya lösningar för fattiga EU-medborgare som vistas i Stockholm. Det är angeläget att de kan fortsätta bedriva sin verksamhet och socialförvaltningen föreslår att de beviljas hela den ansökta summan, 1 100 000 kronor för perioden 2015-01-01 till 2015-12-31.

När det gäller den planerade utökningen av Vinternattsplatser finns en plan som följs i den takt det är möjligt givet de regler som finns.

Flera lärdomar och tankar framåt samlades efter de första nätterna som extra evakueringsplatser ordnades vid särskilt kalla nätter. Socialförvaltningen kommer att arbeta vidare med dessa för att göra förutsättningarna så bra som möjligt när extraplatserna öppnas.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner redovisningarna av arbetet med utökat antal Vinternattsplatser samt evakueringslokalen som har öppnats vid särskilt kalla nätter.